

RAKENDUSJUHEND ÄMMAEMANDUSABI TEENUSELE ESMATASANDIL

Käesolev rakendusjuhend käsitleb esmatasandil osutatava ämmaemandusabi teenuse sisu ja nõustamisvaldkondi.

Rakendusjuhendi eesmärk on tagada ämmaemandusabi teenuse ühtlane kvaliteet ja kättesaadavus esmatasandil.

Rakendusjuhendit on muudetud juunis 2022. a.

1. Tervisenõustamine

- 1) Pereplaneerimise nõustamine (sh. kontratseptsiooni nõustamine);
- 2) Soovimatu rasedus ja nõustamine;
- 3) Seksuaalsel teel levivate infektsioonide ennetamine;
- 4) Pere- ja lähisuhtevägivalla korral abi- ja toetuse planeerimine, sh võrgustikutöös osalemine;
- 5) Üleminekueaga seotud füsioloogiliste muutuste ja elustiili nõustamine.
- 6) Grupiteenused ja kogukonnaharidus (terviseteabe edastamine sh perekool);
- 7) Muud otsese ja kaudse sihtrühma tervisevajadused (tuginedes kutsestandardile).

2. Ravi ja ennetustöö

- 1) Sugulisel teel levivate ja teiste ämmaemanda pädevuses olevate haigusseisundite diagnoosimine, ravi ja edasine jälgimine ning vajadusel koostöös pere- või naistearstiga (bakteriaalne vaginosis, tupekandidoos, põiepõletik jne);
- 2) Günekotsütoloogilise analüüsi teostamine 25-29. aastastele naistele;
- 3) Emakakaelavähi sõeluuringu teostamine ja esmane nõustamine esinevate kõrvalekallete korral (sh. lisakonsultatsioonidele ja uuringutele suunamine).

3. Raseduse jälgimine vastavalt ravijuhendile: Raseduse jälgimise juhend

- 1) Raseduse diagnoosimine;
- 2) Rasedusega arvele võtmine;
- 3) Raseduse kestuse ja sünnitustähtaja määramine ning sünnitustähtaja edastamine Sotsiaalkindlustusametile;
- 4) Raseduse kulu ja loote seisundi jälgimine, rasedusriskide hindamine, uuringutele ja analüüsidele suunamine;
- 5) Uuringute ja analüüside tulemuste interpreteerimine ning jälgimisplaani koostamine;
- 6) Sünnitusplaani koostamine;
- 7) Töövõimetuslehtede vormistamine (üleviimine kergemale tööle);
- 8) Nõustamine, mis tugineb raseda individuaalsetel vajadustel ning lähtub Raseduse jälgimise juhendi Lisa 1. Antenataalse nõustamise soovituslikud teemad ja nõustamise ajastamine;
- 9) Naise ja pere kaasamine vanemlust toetavatesse loengutesse ja/või ettevalmistusse (sh. perekooli loengud);
- 10) Teavitamine läbi MISP-i, kui rasedusega tuleb arvele varasemalt tasulisel hambaravil käinud naine (kõrgem hambaravi hüvitis).

4. Sünnitusjärgne jälgimine, naise ja pere toetamine

- 1) Sünnitanu sünnitusjärgse perioodi kulu jälgimine, läbivaatuse teostamine, kohanemise ja taastumise hindamine; sünnitusjärgse hoolduse korraldus (kodu- ja ambulatoorsed visiidid);
- 2) Seksuaalelu sünnitusjärgses perioodis ja sünnitusjärgne kontratsepsioon;
- 3) Vastsündinu läbivaatuse teostamine üldseisundi, adaptatsiooni ja arengu jälgimine ning hindamine;
- 4) Vastsündinu hooldusvõtete õpetamine, pere juhendamine;
- 5) Imetamise protsessi jälgimine, efektiivsuse hindamine ja abistamine;
- 6) Nõustamine lähtudes alljärgnevate temade loetelust:
 - a) sünnitusjärgne füüsiline ja vaimne taastumine, toitumine, puhkus ja uni;
 - b) ema ja lapse tervise ohutunnused, pöördumise vajadus ja võimalused;
 - c) kohanemine vanemarolliga;
 - d) rinnaga toitmise alustamine ja jätkamine;
 - e) vastsündinu psüühiliste ja füüsiliste vajaduste mõistmine;
 - f) vastsündinu turvalisus ja ohutegurid, sh vigastuste vältimisega seotud ennetustegevus;
 - g) muud teemad lähtudes naise/perekonna individuaalsetest vajadustest.

5. Koostöö teiste erialaspetsialistidega

Ämmaemand suunab naise naistearsti, vastava eriala eriarsti või perearsti juurde järgmistel juhtudel:

- 1) Seksuaalsel teel levivate infektsioonide raviplaani koostamiseks;
- 2) Emakasisese vahendi paigaldamine;
- 3) Muud seisundid, mis ei kuulu ämmaemanda pädevusse.

Ämmaemand suunab patsiendi naistearsti vastuvõtule järgnevatel juhtudel

- 1) Emakakaela, tupe, vulva vähi- ja vähieelsete muutuste täpsustavaks diagnoosimiseks ja raviks;
- 2) Raseduse katkestamiseks patsiendi soovil või meditsiinilistel näidustusel;
- 3) Täiendavaks kontratsepsiooni nõustamiseks, sh emakasisese vahendi paigaldamiseks;
- 4) Normaalse raseduse jälgimise korral vähemalt kaks korda raseduse jooksul;
- 5) Rasedusaegsed skriining- ja lisauuringud;
- 6) Raseduse käigus ilmnenud kõrvalekalle normist, lisandunud riskid või kahtlus tüsistuse tekke osas;
- 7) Sünnitusjärgsel jälgimisel ilmnenud kõrvalekalle normist, lisandunud riskid või kahtlus tüsistuse tekke osas;
- 8) Vajadusel sünnitusplaani koostamine;
- 9) Kahtlus günekoloogilisele haigusele;
- 10) Muud haigused ja seisundid, mis ei kuulu ämmaemanda pädevusse.

Ämmaemand teeb koostööd esmatasandi teiste spetsialistidega (füsioterapeut, pereõde, vaimse tervise õde jt.) vastavalt patsiendi tervisevajadustele.

Ämmaemandusteenuste osutamine esmatasandil

Esmatasandi tervisekeskuses (ETTK) ambulatoorse ämmaemandusabiteenuse osutamisel lähtutakse järgmistest tingimustest:

- 1) ETTKs ambulatoorse ämmaemandusabiteenuse osutamine toimub Sotsiaalministri määruse „[Iseseisvalt osutada lubatud ämmaemandusabiteenuste loetelu ja nende hulka kuuluvad tegevused ning kodusünnitusabi osutamise tingimused ja kord](#)“ alusel.
- 2) Ambulatoorse ämmaemandusabiteenuse osutamine toimub ETTK taristul ning teenuse osutaja omab tegevusluba ämmaemandusteenuse osutamiseks.
- 3) Ambulatoorse ämmaemandusabiteenuse osutamisel on iseseisev vastuvõtt minimaalselt 5 h nädalas;
- 4) Nõuded ruumide, sisseseade ja aparatuuri osas - tervisekeskusesse mittekuuluva teenuse osutaja puhul on aluseks määrus [Nõuded ämmaemandusabi iseseisvalt osutamiseks vajalikele ruumidele, sisseseadele, aparatuurile, töövahenditele ja ravimitele](#)
Tervisekeskuse palgal oleva ämmaemanda poolt teenuse osutamisel on aluseks tervisekeskusele kehtestatud ruuminõuded.
- 5) Ambulatoorset ämmaemandusabiteenust osutav ämmaemand peab olema registreeritud Terviseameti tervishoiutöötajate registris. Ambulatoorse ämmaemandusabiteenuse osutamise alustamisel võib teenust osutada ka pereõena töötav ämmaemand, kuid tagatud peab olema õe vastuvõtt vastavalt sotsiaalministri määruks „[Perearsti ja temaga koos töötavate tervishoiutöötajate tööjuhend](#)“ sätestatule ning teenust osutava isiku tööaja määramisel tuleb arvestada [Töölepingu seaduses](#) sätestatud. Kui diplomi saamisest või ämmaemandana töötamisest on möödas 2 aastat, siis ETTK tagab ämmaemanda tööle asumisel juhendaja olemasolu.
- 6) Ämmaemanda kutset omav täiskoormusega töötav pereõde võib teha ETTK-s ämmaemandana täiendavalt vastuvõtte tulenevalt [Töölepingu seaduses](#) sätestatust kuni 8 tundi nädalas (ehk kokku tööaeg võib olla 52 tundi seitsmepäevase ajavahemiku kohta neljakuulise arvestusperioodi jooksul).
- 7) Ämmaemand, osutades ambulatoorset ämmaemandusabiteenust ETTK-s, märgib raviarvele Vabariigi Valitsuse määruses „[Eesti Haigekassa tervishoiuteenuste loetelu](#)“ (TTL) kehtestatud teenused vastavalt antud määruks sätestatud tingimustele.